

GRAVFÄLT I NÄRLUNDA

EKERÖ 133:1, NÄRLUNDA 5:2, EKERÖ KOMMUN.
STOCKHOLMS LÄN.

Arkeologisk förundersökning i avgränsande syfte

Rapporter från Arkeologikonsult 2040:2424

ANNA LAGERSTEDT

GRAVFÄLT I NÄRLUNDA

EKERÖ 133:1, NÄRLUNDA 5:2, EKERÖ KOMMUN.
STOCKHOLMS LÄN.

ANNA LAGERSTEDT

Arkeologisk förundersökning i avgränsande syfte

Rapporter från Arkeologikonsult 2040:2424

ARKEOLOGIKONSULT
Optimusvägen 14 / Box 20
194 21 Upplands Väsby
Tel 08-590 840 41
Fax 08-590 721 41
www.arkeologikonsult.se

Sammanfattning

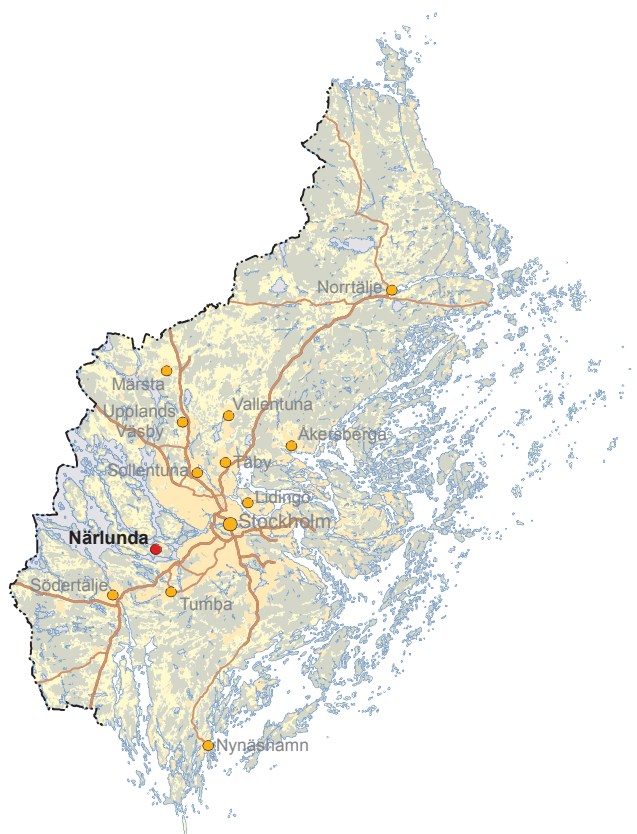
Arkeologikonsult har utfört en arkeologisk förundersökning i avgränsande syfte av ett gravfält, Ekerö 133:1, Ekerö kommun, Stockholms län. Anledningen till uppdraget var att markägarna avser att bebygga delar av fastigheten 5:2 med bostadsbebyggelse. Syftet med förundersökningen var att avgränsa gravfältet söderut.

Fältarbetet utfördes i form av en kartering av synliga gravar och sökschaktsgrävning med maskin i utkanten och utanför gravfältets södra del. 8 gravar påträffades vid karteringen. Totalt grävdes 11 sökschakt. I tre av schakten påträffades gravar i form av låga, relativt glösa, stenpackningar. Dessa gravar påträffades alla inom gravfältets befintliga avgränsning.

Förundersökningen har visat att gravfältet Ekerö 133:1 inte sträcker sig längre söderut än den befintliga avgränsningen i FMIS. Förundersökningen har också visat på en yta i södra delen av gravfältet med odlingsterasser, vilka sannolikt har förstört eventuella gravar.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
Inledning	7
Topografi och fornlämningsmiljö	9
Metod och genomförande.....	9
Resultat	10
Fornlämningens avgränsning	10
Tekniska och antikvariska uppgifter	11
Bilaga 1. Schaktbeskrivning	12
Bilaga 2. Anläggningsbeskrivning.....	13

Inledning

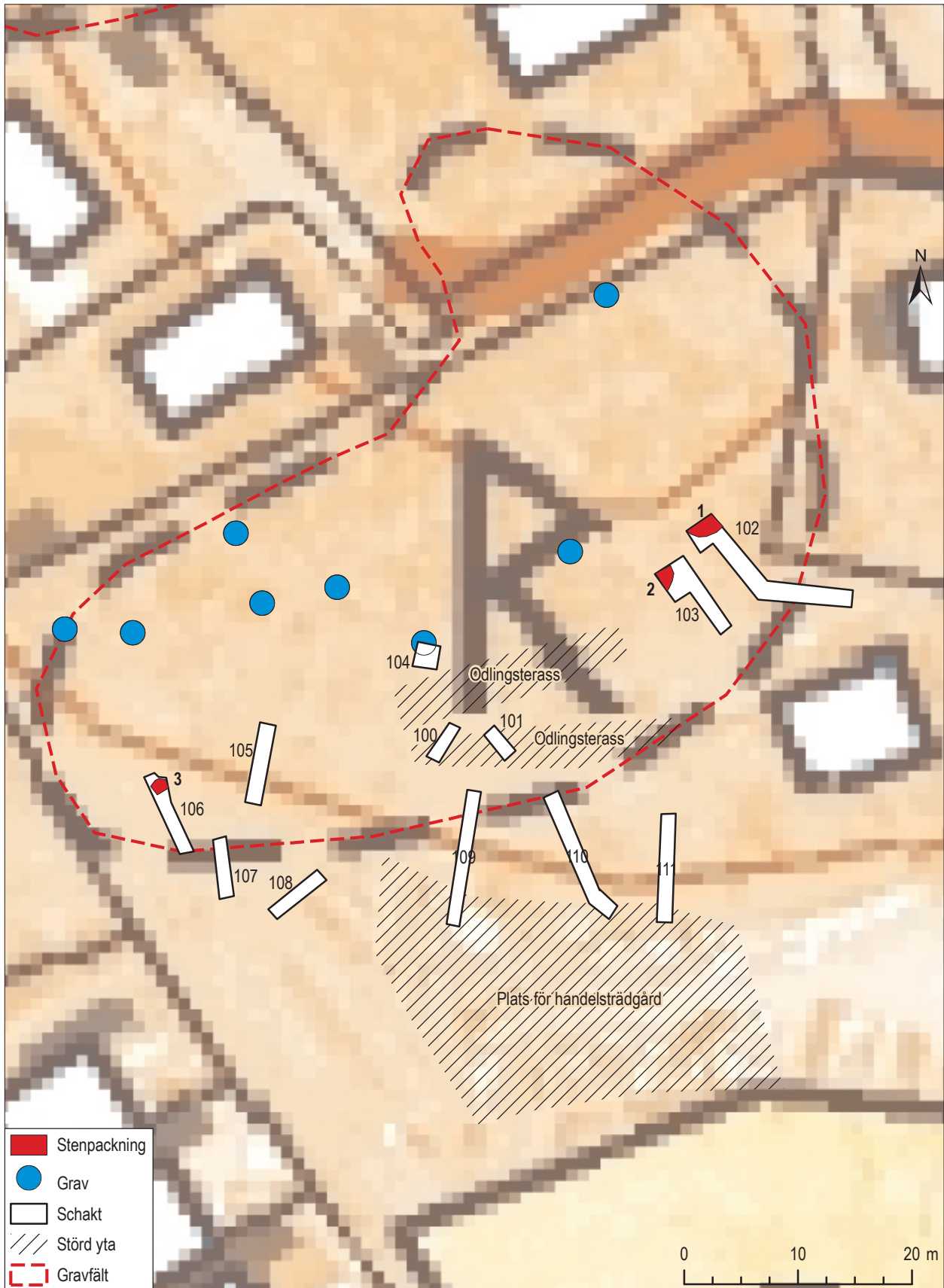
Arkeologikonsult har efter beslut av Länsstyrelsen i Stockholms län (dnr 431-10-3489) utfört en arkeologisk förundersökning i avgränsande syfte av ett gravfält, Ekerö 133:1, Ekerö kommun, Stockholms län. Anledningen till uppdraget var att Anna-Lena och Jan Faleus avser att bebygga delar av fastigheten 5:2 med bostadsbebyggelse. Delar av området har tidigare nyttjats som handelsträdgård.

Den aktuella fornlämningen är ett gravfält av yngre järnålderskaraktär som nu är delat i två delar, Ekerö 133:1 och Ekerö 133:2, om sammanlagt ca 15 högar och stensättningar. Enligt uppgift ska ett cirkelböjt svärd vara påträffat vid platsen för gravfältet (FMIS). Den aktuella undersökningen berörde Ekerö 133:1.

Syftet med förundersökningen var att avgränsa gravfältet söderut och därmed utgöra underlag för Länsstyrelsens vidare hantering av ärendet.

Figur 1. Undersökningsområdet markerat med blått på fastighetskartan. Fornlämningar markerade i rött. Skala 1:8 000.

Figur 2. Detaljkarta över undersökningsområdet. Skala 1:500.

Topografi och fornlämningsmiljö

Gravfältet (Ekerö 133:1) är beläget på södra sidan av ett mindre höjdparti (fig 1). Sluttningen mot söder är på sina ställen mycket brant och i senare tid har stödmurar och terrasseringar för odlingsbäddar anlagts i sluttningen. Marken söder om gravfältet har tidigare varit i bruk för en handelsträdgård och har planats ut. På norra sidan avgränsas gravfältet av bebyggelse med tillhörande väg vilket sannolikt har förstört delar av gravfältet. I höjdpartiets nordvästra del ligger gravfältsdelen Ekerö 133:2. En ensamliggande stensättning, numera borttagen, har varit belägen ca 100 m norr om gravfältet.

Det omgivande landskapet präglas i övrigt av uppstickande höjdparter där ensamliggande stensättningar och mindre gravfält är belägna. I söder är lägre mark i form av en tidigare inskjutande havsvik. Gravfältet är beläget mellan 15-22 m ö h.

Metod och genomförande

En översiktlig kartering utfördes av de gravar som var synliga ovan mark (fig 2). På grund av den täta växtligheten kunde emellertid inte alla gravar lokaliseras. Gravkullen var dessutom bevuxen med tät skog vilket ledde till svårigheter att mäta in gravarna med GPS. Inmätningarna fick därmed kompletteras med manuell inprickning.

I syfte att lokalisera gravar som inte var synliga ovan mark togs 10 schakt upp i utkanten och utanför gravfältets södra del (fig 2). Schakten placerades utifrån topografin och framkomlighet med maskin. Den nuvarande södra begränsningen för gravfältet sammanfaller bitvis med mycket brant sluttande mark vilket gjorde att schakten fick placeras högre upp eller längre ned i terrängen. Ett mindre schakt placerades söder om en osäker/skadad grav i syfte att belägga dess fornlämningsstatus.

Framkomna anläggningar i schakten handrensades, beskrevs och fotograferades med digitalkamera. Schakt och anläggningar mättes in med GPS (Leica System GPS 1200 med nätverks-RTK) där det var möjligt att erhålla bra mätvärden. I övrigt gjordes inmätningarna manuellt. Efter avslutad undersökning lades schakten igen.

Resultat

Totalt karterades 8 gravar inom Ekerö 133:2. En av gravarna bedömdes vara osäker då den södra halvan var förstörd. För att säkerställa fornlämningsstatusen grävdes ett mindre schakt (schakt 4; fig 2) intill graven, inom den störda ytan. I schaktets norra profilvägg framträdde då stenpackningen och anläggningen kunde bestämmas som en grav.

Sökschaktningen resulterade i att den tidigare avgränsningen av gravfältet Ekerö 133:1 kunde bekräftas. I tre av schakten påträffades gravar i form av låga, relativt glesa, stenpackningar av 0,06 – 0,6 m stora stenar (schakt 102, 103 och 105; fig 2). Dessa var alla belägna i de norra, högra liggande, delarna av schakten och inom gravfältets tidigare begränsning. I anslutningen till gravarna var det relativt stenfritt eller glesare med sten. I en av gravarna (Kx 3; fig 3) framkom brända djurben, bl a av skalltak, vid rensningen.

Inom gravfältets nuvarande begränsningar finns ett område i söder där sluttningen brukats för odlingsterasser (fig 2). Marken är här utplanad och sannolikt har eventuella gravar inom området förstörts. Två mindre schakt togs upp inom den ena terrassen. Inga gravar eller andra anläggningar framkom emellertid.

Nedanför gravkullens södra sida var mark som tidigare brukats som handelsträdgård (fig 2). Området var här tydligt utplanad och ytan var grusig. Tre av schakten sträckte sig in i detta område (schakt 109, 110 och 111). Delar av den utplanade ytan mättes in för att erhålla en begränsning på gravfältet (fig 2). I schakt 111 påträffades byggnadsrester efter ett växthus med bl a tegelväggar och gjuten grundsula.

Fornlämningens avgränsning

Förundersökningen har visat att gravfältet Ekerö 133:1 inte sträcker sig längre söderut än den befintliga avgränsningen i FMIS. Förundersökningen har också visat på en yta i södra delen av gravfältet med odlingsterasser, vilka sannolikt har förstört eventuella gravar.

Länsstyrelsen i Stockholms län beslutar om vilket skyddsområde det aktuella gravfältet kommer att få och därmed avstånd till kommande bebyggelse.

Figur 3. Grav 3.

Tekniska och antikvariska uppgifter

Arkeologikonsults projektnr: .2010.2424
Länsstyrelsens beslutsnr:431-2010-3489
Uppdragsgivare:.....Anna-Lena & Jan Faleus
Typ av undersökning:.....Förundersökning i avgränsande syfte
Utförandetid, fältarbete:2010-08-04 till 2010-08-06
Undersökt yta:.....130 m²

Fastighet:.....Näslunda 5:2
Socken:Ekerö
Kommun:.....Ekerö kommun
Landskap:.....Uppland
Län:.....Stockholm

Projektledare:Anna Lagerstedt
Fältpersonal:Anna Lagerstedt, Mats Pettersson
Rapportansvarig:Anna Lagerstedt
Layout:.....Samuel Björklund

Bilaga 1. Schaktbeskrivning

Schakt nr	Djup (m)	Lagerföljd	Anläggningar	Kommentar
100	0,3	Mylla 0,25 m. Undergrund av sandig silt.		Schakt i odlingsterass. Relativt stenfritt. Något med småsten.
101	0,3	Mylla 0,25 m. Undergrund av sandig silt.		Schakt i odlingsterass. Relativt stenfritt. Något med småsten.
102	0,2	Mylla 0,2 m. Undergrund av sandig silt.	Grav (KL1)	Mycket recent material i södra delen av schaktet. Relativt stenfritt i norra delen av schaktet..
103	0,3	Mylla 0,25 m. Undergrund av sandig silt.	Grav (KL2)	Spridda stenar och block i schaktet.
104	0,5	Mylla. Undergrund av sandig silt.	Grav 2	I norra profilen syns den skadade grav 2. Stenpackning av 0,2-0,4 m stora stenar.
105	0,5	Mylla. Undergrund av sandig silt.		Schaktet grävdes söder om berggrund. Ett fåtal mindre stenar framkom i myllan. Även ett antal större block.
106	0,9	Mylla 0,2-0,5 m. Undergrund morän/sand.	Grav (KL3)	Marken sluttar åt söder. Graven är belägen i högre liggande mark i schaktets norra del. Matjordslagret blev tjockare mot söder och innehöll recent material i form av glas, tegel och porslin.
107	0,8	Mylla 0,2-0,5 m. Undergrund morän/sand.		Innehöll recent material i form av glas, tegel och porslin. Även större stenblock och stenar.
108	1	Mylla 0,15-0,7 m. Undergrund av fin sand.		Marken sluttar åt söder. I övre delen av schaktet finns spridda stenar upp till 0,3 m stora, dock ej i tydlig packning. Vid rensning framkom glas mm, även under stenar. I myllan fanns recent material som tegel, glas, frigolit.
109	0,9	Mylla 0,1-0,2 m. Undergrund sandig silt. Berg i dagen i mellersta delen av schaktet.		Marken sluttar åt söder. Kraftig sluttning i norra delen av schaktet. I myllan finns recent material. I nedre delen av schaktet är marken mer grusig. Schaktet skär här den utplanade ytan i söder.
110	0,5	Mylla 0,3-0,5 m. Undergrund sandig silt.		Marken sluttar åt söder. I övre delen av myllan är rikligt med glas från växthus, tegel mm. Mycket sten i nedre delen av schaktet. Schaktet skär här den utplanade ytan i söder.
111	0,7	Mylla 0,3-0,4 m. Undergrund sand.		Marken sluttar åt söder. Schaktet börjar nedanför stenlagd terrasskant. I norra respektive södra änden av schaktet är byggnadsrester från växthus. I norr är gjuten grund och murade väggrester. I söder är en gjuten grund samt trappa. Recent material i myllan.

Bilaga 2. Anläggningsbeskrivning

Kx nr	Objekt	Storlek	Beskrivning
1	Grav	2 x 1,2 m	Stenpackning bestående av 0,06-0,3 m stora stenar.
2	Grav	1,5 x 0,8 m	Stenpackning av 0,1-0,6 m stora stenar. Gles packning. Väster om schaktet är en ev. fortsättning på graven med 0,5-0,1 m stora stenar synliga i ytan.
3	Grav	1,1 x 1,3 m	Stenpackning bestående av 0,08-0,2 m stora stenar. Oregelbunden form. I anläggningens södra hörn var stenarna kantställda. Vid rensning framkom brända djurben, bl a skalltak, under och mellan stenarna. Även kolbitar fanns i packningen.

Arkeologikonsult Tel 08-590 840 41
Optimusvägen 14 Fax 08-590 725 41
194 14 Upplands Väsby www.arkeologikonsult.se

Rapporter från Arkeologikonsult 2010:2424